



## Türkiye'nin Sanayide En Büyüğü Tüpraş

● **İSO**'nun araştırmasına göre, Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu geçen yıl satışlarını yüzde 33,2 oranında artırmayı başardı

**İstanbul Sanayi Odası**'nın (**İSO**) "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına göre, 2017 yılının zirvesinde 51,1 milyar TL'lik üretimden satışlarıyla yine Tüpraş yer aldı. Ford Otomotiv 22,7 milyar TL'lik üretimden satışlarıyla ikinciliği korurken, üçüncü ise 2016 yılına göre üç basamak yükselen 17,8 milyar TL üretimden satışlarıyla Toyota Otomotiv oldu. Tofaş, Oyak-Renault, Arçelik, İskenderun Demir Çelik, Ereğli Demir Çelik, İçdaş Çelik ve Hyundai Assan sırasıyla ilk 10'a giren diğer şirketler oldu.

**İSO 500**'ün üretimden satışlarında son 13 yılın en yüksek büyümesi görüldü. Satışlar yüzde 33,2'lik artışla 653 milyar TL'ye çıktı. **İSO 500**'ün ihracatı da ülkenin toplam ihracat artışını geçerek yüzde 17 büyüme ile 64,5 milyar dolara yükseldi. Sanayici esas faaliyet kârının yarısını finansman gideri olarak ödemeye devam etti. Borçlanmada öz kaynakların payı gerilerken, kısa vadeli borçların payı ise arttı.

**İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan**: "Bu sene 50'nci yılını kutladığımız **İSO 500** araştırması, sanayimizin geçen yılın son çeyreğinden bu yana içine girdiği yatırım eğilimi ve motivasyonunun bir an önce realize edilmesi gerçeğini ortaya koydu. Finansal istikrarda bir sorun yaşanmadığı takdirde sanayimizin ülke ekonomisine katkılarının artarak devam edeceğine inanıyoruz." **B**



## SOĞUMA SINYALLERİ

Ekonomideki ısınma sinyallerini böylece özetledikten sonra soğuma sinyallerine gelemiz. Bunlardan ilki nisan ayı imalat sanayi kapasite kullanım oranı oldu. İmalat sanayi kapasite kullanım oranı, tam 14 aylık bir aradan sonra ilk kez nisan ayında önceki yılki seviyesinin altında kaldı. İmalat sanayi Nisan 2017'de yüzde 78,4'lük kapasite kullanım oranıyla çalışmışken Nisan 2018'de bu oran yüzde 77,3 olarak gerçekleşti.

Bunun ardından ikinci soğuma sinyali, **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) Türkiye İmalat Satın Alma Yöneticileri Endeksi'nden (PMI) geldi. PMI'nin değeri**

nisan ayında 51,8'den 48,9'a geriledi. Bu endeksin değeri 13 ay aradan sonra ilk kez 50'nin altına indi. PMI için 50 değeri kritik bir seviyeyi oluşturuyor. Bu endeksin değerinin 50'nin üzerinde olması iyileşmeye, 50'nin altında olması ise kötüleşmeye işaret ediyor. Dolayısıyla PMI'nin nisan ayındaki seviyesi imalat sanayiinde işlerin kötüye gitmeye başladığını ifade ediyor.

Nisan ayında ekonominin soğumaya başlamış olabileceğine ilişkin bir sinyal de dış ticaret verilerinde var. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın (GTB) verileri, nisan ayında geçen yılın aynı

75133599878121021333216879633138799871496311479634654768715988542369871523216798798988940510121031654715975326775135978621481245789856233625147485960025874123698521258789

## İLK ÇEYREKTE BÜYÜME YÜKSEK ÇIKACAK

**T**ürkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2018'in ilk çeyreğine ilişkin milli gelir verilerini 11 Haziran'da açıklayacak. Ekonomi 2017 yılını yüzde 7,4'lük büyümeyle kapattı. Öncü göstergeler bu hızlı büyümenin 2018'in ilk çeyrek dönemine de sarıldığına işaret ediyor. İlk çeyrekte reel gayri safi yurtiçi hasıladaki (GSYH) yıllık bazdaki büyüme yüzde 7-8 arasında çıkacak gibi görünüyor. Bu hızlı büyüme de dış talepten ziyade iç talebe dayalı olarak gerçekleşmişe benziyor. Bu görüşümüzün gerekçelerini şöyle sıralayabiliriz:

■ 2018'in ilk çeyreğinde ekonominin yine hızlı büyüdüğüne ilişkin en önemli sinyal sanayi üretiminden geliyor. İlk çeyrekte sanayi üretimi geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 9,8 artış gösterdi. Türkiye'de sanayi üretimindeki yıllık değişim ile ekonomik büyüme arasında önemli bir paralellik var. Bu da sanayi üretimindeki yıllık artışın oldukça yüksek olduğu ilk çeyrekte ekonomik büyümenin de yüksek çıkacağına işaret ediyor.

■ İlk çeyrekte ekonomik büyümenin yine yüksek çıkacağına ilişkin ikinci önemli sinyali reel perakende satışlar veriyor. İlk çeyrekte reel perakende satışlardaki yıllık artış da oldukça yüksek gerçekleşti ve yüzde 8,9 oldu. Ekonomik büyüme ile reel perakende satışlardaki yıllık değişim arasında da önemli bir paralellik bulunuyor.

Bu ilişkiye dayanarak reel perakende satışlardaki artışın epey yüksek olduğu ilk çeyrekte ekonomik büyümenin de yüksek çıkacağına sonucuna varabiliyoruz. Öte yandan 2017'nin son çeyreğinde reel perakende satışlardaki yıllık artış yüzde 5,5 olmuştu. 2018'in ilk çeyreğinde reel perakende satışlardaki artışın hızlanması, bu dönemde ekonomik büyümeye yurt içi tüketimin daha fazla katkı vermiş olabileceğine işaret ediyor.

■ Türkiye ekonomisinde üretimin ithalata aşırı bağımlılığı var. Bu nedenle ekonomik büyüme hızlandığında ara malı ithalatı da hızlanıyor, büyüme yavaşladığında ara malı ithalatı da yavaşlıyor. İthalatın büyük bölümünü ara malları oluşturduğu için aynı ilişki ekonomik büyümeyle toplam ithalat arasında da gözleniyor. 2018'in ilk

çeyreğinde ara malı ithalatı miktar endeksi yıllık bazda yüzde 12,5 arttı. Bu oran geçen yılın son çeyreğinde de buna yakın ve yüzde 14,6 olmuştu. Benzer durum toplam ithalat miktar endeksinde de gözleniyor. Geçen yılın son çeyreğinde toplam ithalat miktar endeksi yıllık bazda yüzde 12,7 artmıştı. Bu yılın ilk çeyreğindeki yıllık artış da buna çok yakın ve yüzde 13 oldu. Gerek toplam ithalattaki gerekse ara malı ithalatındaki bu gelişmeler, ilk çeyrekte ekonomik büyümenin geçen yılın son çeyreğindeki seviyesine yakın çıkabileceğini düşündürüyor.

■ Tüketim malı ithalatı miktar endeksi 2018'in ilk çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 12 artış gösterdi. Geçen yılın son çeyreğinde bu oran yüzde 7,7 olmuştu. Tüketim malı ithalatındaki hızlanma reel perakende satışlardaki hızlanmayla örtüşüyor ve ilk çeyrekte büyümeye yurt içi tüketimin daha fazla katkı vermiş olabileceğini ifade ediyor.

■ İlk çeyrekte yatırım malı ithalatı miktar endeksinde yaşanan yıllık artış yüzde 14,1'i buldu. Geçen yılın son çeyreğinde bu oran yüzde 9,1'di. Yatırım malı ithalatındaki hızlanma ilk çeyrekte yatırımlarının büyümeye katkısının artmış olabileceğini gösteriyor.

■ 2018'in ilk çeyreğinde ihracat miktar endeksindeki yıllık artış yüzde 1,3 oldu. Geçen yılın son çeyreğinde ihracat miktar endeksi yüzde 4,9 artmıştı. Bu durum bu yılın ilk çeyreğinde ihracattan büyümeye gelecek katkının daha düşük olabileceğini düşündürüyor.

### Öncü göstergeler hızlı büyümeye işaret ediyor

(Alın öncü gösterge ile reel GSYH'de yıllık değişim, %)

	Reel GSYH	Sanayi üretimi	Reel perakende satışlar	İhracat miktar endeksi	İthalat miktar endeksi	Ara malı ithalatı miktar endeksi	Tüketim malı ithalatı miktar endeksi	Yatırım malı ithalatı miktar endeksi
2016-I	4,8	8,5	3,8	2,2	6,2	8,0	-1,2	9,3
2016-II	4,9	4,8	3,6	7,2	8,9	12,6	-1,7	4,9
2016-III	-0,8	-2,7	-1,7	-0,4	1,0	2,9	-5,9	1,0
2016-IV	4,2	3,4	2,9	5,6	5,4	5,8	4,4	5,3
2017-I	5,4	4,3	1,5	9,3	0,9	6,5	-9,2	-16,3
2017-II	5,4	3,6	3,6	7,9	3,6	10,1	4,6	-22,9
2017-III	11,3	17,7	11,8	13,6	21,1	27,5	7,7	4,3
2017-IV	7,3	10,5	5,5	4,9	12,7	14,6	7,7	9,1
2018-I	-	9,8	8,9	1,3	13,0	12,5	12,0	14,1

Kaynak: TÜİK, TCMB ve Capital

41003354699873134025987412365320125478965210325698754120357895412659874102358741025698610554987098981233002649879032131031098798798403213213109847900343411315495432165807



dönemine göre tüketim malı ithalatının yüzde 1,4 düştüğünü, yatırım malı ithalatının ise sadece yüzde 6 arttığını gösteriyor. Bunlar da iç talepte yavaşlamanın işareti gibi görünüyor.

### SEÇİM EKONOMİSİ

Kısacası, Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek'in ekonominin soğumaya başladığı görüşünün bir dayanağı var gibi. Ancak sadece bir aydaki gelişmelere dayanarak bu konuda kesin konuşmak mümkün değil. Ekonominin gerçekten soğumaya başladığına kanaat getirmek için benzer sinyalleri sonraki aylarda da görmemiz gerekiyor.

İşte bu noktada nisan ayı ortalarında hükümetin ani bir şekilde aldığı 24 Haziran'da erken seçim yapılması kararının işleri değiştirmesi mümkün gibi görünüyor. Çünkü hükümet erken seçim kararıyla birlikte vergi indirimleri, emeklilere bayram ikramiyesi, varlık banışı gibi önlemleri içeren yoğun bir seçim ekonomisi uygulamasına da girişti. Esasında hükümetin Nisan 2017'de yapılan Anayasa Referandumu'ndan istediği sonucu almak için geçen yıl uyguladığı politikalar da seçim ekonomisi uygulamasından farksızdı ve 2017'de ekonominin hızlı büyümesinde bunun önemli katkısı olmuştu. Tam bu politikaların büyüme üzerindeki etkisi ortadan kalkmaya başlamışken şimdi yenileri geldi. Üstelik gelecek yıl mart ayında yapılacak yerel seçimler nedeniyle bu politikaların 24 Haziran'dan sonra da uygulanmaya devam etmesi ihtimali de var.

### TERS TEPER Mİ?

Ekonomide geçen yıl yaşanan hızlı büyümenin bu yılın ilk çeyreğine de sarkmış olması, hükümetin 24 Haziran'da yapılacak genel seçim ile cumhurbaşkanlığı seçiminde en büyük kozu olacağı benziyor. Hükümet aldığı son tedbirlerle ekonomideki bu canlılığı sürdürmeyi hedefliyor. Ancak bu kez bu tedbirlerin ters tepmesi ihtimali de var. Bunun nedenini de bu tedbirlerin iktisatçıların "dışlama etkisi" (crowding out effect) dedikleri etkiye yol açması ihtimalinin bulunması oluşturuyor. Dışlama etkisi, kamu harcamalarının artması ve de bu harcamaların borçlanmayla finanse edilmesi sonucunda oluşuyor. Bu durum hem piyasada özel sektörün kullanabileceği kaynakları azaltıyor hem de faizleri yükselterek onların kalan kaynaklara olan talebini de düşürüyor. Böylece kamu harcamalarındaki artış özel sektörün yatırım ve tüketim harcamalarını "dışlamış" oluyor. Özel sektörün yatırım ve tüketim harcamalarının azalması ise ekonomide kamu harcamalarındaki artışla hedeflenen canlanmanın ortaya çıkmasını engelliyor.

Maalesef biz bu yazıyı yazarken finansal piyasalarda yaşanan gelişmeler bu açıdan hiç

## İŞSİZLİKTE TEK HANEYE DÖNÜŞ

Ekonomide geçen yıl yaşanan hızlı büyümenin bu yılın ilk çeyreğine de sarkması, işsizlikte geçen yıl başlayan düşüşün de bu yılın ilk çeyreğine sarkmasını sağladı. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) mevsimsel düzeltilmiş verilerine göre, işsizlik oranı şubat ayında yüzde 9,8 olarak gerçekleşti. İş gücü piyasasası verileri, her hafta düzenlenen anketlerden elde edilen bilgilerin üç aylık dönemlere göre ortalaması alınarak hesaplanıyor. Bu üç aylık ortalama ise ortadaki aya mal ediliyor. Bu nedenle iş gücü piyasası istatistiklerinde şubat ayı verileri aynı zamanda ilk çeyrek dönemin verilerini oluşturuyor. Geçen yılın son çeyreğinde mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranı yüzde 10,1 düzeyindeydi. Buna göre 2018'in ilk çeyrek döneminde işsizlik oranında 0,3 puanlık düşüş yaşandı.

Mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranı 2018'in ilk çeyreğinde uzun bir aradan sonra tek haneye indi. Mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranının bundan önce tek hanede olduğu son çeyrek dönem 2014 yılının ikinci çeyreğiydi. Yani mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranı tam 14 çeyrek aradan sonra yeniden tek haneye gerilemiş bulunuyor.

Ekonominin resesyonun kıyasına kadar geldiği 2016 yılında mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranı hızla yükselmiş ve ilk çeyrekte yüzde 10 iken son çeyrekte yüzde 11,8'i bulmuştu. Ekonominin hızlı büyüdüğü 2017 yılında ise mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranında büyük bir düşüş olmuştu. Öncü göstergeler ekonomideki hızlı büyümenin bu yılın ilk çeyreğinde de devam ettiğine işaret ediyor. Mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranının bu dönemde de düşmeye devam etmesi bununla uyumlu görünüyor. Ekonomi hızlı büyüdüğünde yaratılan istihdam da artıyor ve dolayısıyla işsizlikte düşüş yaşanıyor.

Ancak finansal piyasalarda yaşanan son gelişmelerden sonra ekonomideki hızlı büyümenin yılın kalan döneminde de devam etmesi ihtimali biraz düşük gibi görünüyor. Bu nedenle artık işsizlikteki düşüşün sonuna gelmiş olabiliriz. Yılın kalan döneminde mevsimsel düzeltilmiş işsizlik oranında yatay seyir yaşanabilir ve hatta yeniden yükseliş de olabilir.

### İşsizlik oranı ilk çeyrekte tek haneye indi



Kaynak: TÜİK



## ENFLASYONDA İPİN UCU KAÇIYOR MU?

**T**ürkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB), 2018 yılının ikinci Enflasyon Raporu'nu 30 Nisan'da açıkladı. Bu

raporda 2018 yıl sonu enflasyon tahmininde yine artış yapıldı. 2018 yıl sonu enflasyon tahminini yüzde 7,9'dan (yüzde 6,5-9,3 aralığının orta noktası) yüzde 8,4'e (yüzde 7,2-9,6 aralığının orta noktası) çıkarıldı. 2019 yıl sonu enflasyon tahmini ise yüzde 6,5 (yüzde 4,7-8,3 aralığının orta noktası) düzeyinde sabit tutuldu. Enflasyon Raporu'nda, enflasyonun orta vadede yüzde 5 düzeyinde istikrar kazanacağı öngörüsü korunarak, 2020 yıl sonu enflasyon tahmini de bu düzeyde sabit tutulmuş oldu.

Enflasyon Raporu'nda, 2018 yıl sonu enflasyon tahmininde yapılan artışın en önemli gerekçesinin, mart ayının ikinci yarısından itibaren döviz kurlarında ve petrol fiyatlarında başlayan yükseliş olduğu söyleniyor. 2018 yıl sonu enflasyon tahmininde yapılan 0,5 puanlık artışın 0,4 puanı buradan geliyor. Enflasyon tahmininde yapılan artışın diğer gerekçesini ise ekonominin hızlı büyümeye bu yılın ilk çeyrek döneminde de devam etmesi oluşturuyor. Bu, yurt içi talebin beklenenden güçlü seyrettiğini ifade ediyor. 2018 yıl sonu enflasyon tahmininde yapılan artışın 0,1 puanı da bundan kaynaklanıyor.

Ancak yapılan bu artışa rağmen Merkez Bankası'nın 2018 yıl sonu enflasyon tahmini hala beklentilerin çok gerisinde. Ekonomik kamuoyundaki yıl sonu enflasyon beklentileri yüzde 10'u aşıyor. Merkez Bankası'nın her ay düzenlediği Beklenti Anketi'nde ocak ayında yüzde 9,6 olan 2018 yıl sonu enflasyon beklentisi nisan ayında yüzde 10,1'e ve mayıs ayında ise yüzde 11,1'e yükseldi. Mayıs ayında 12 ay sonrasına ilişkin enflasyon beklentisi de çift haneye çıktı ve yüzde 10,2'yi buldu. Merkez Bankası'nın buna rağmen daha düşük bir enflasyon tahmininde bulunmasının nedenini ise nisan

ayında yaptığı faiz artışına biraz fazla güvenmesi oluşturuyor. Ancak işler pek de Merkez Bankası'nın umduğu gibi

gitmiyor. Nisan ayında büyük ölçüde kur etkisiyle enflasyon yönünü yeniden yukarıya döndü ve yüzde 10,23'ten yüzde 10,85'e yükseldi. Biz bu yazıyı yazarken döviz piyasalarında ise işler iyice karışmış gibi görünüyordu. Daha mart ayı başlarında 3,80 TL dolayında olan dolar kuru, biz bu yazıyı yazdığımızda 4,70 TL dolayında seyreliyordu. Esasında dolar kuru bir ara 4,90 TL'nin üzerine kadar çıkmış ve ancak Merkez Bankası'nın yaptığı 300 baz puanlık faiz artışıyla biraz aşağı inmişti. Her ne kadar hükümet döviz kurlarındaki bu artışın akaryakıt fiyatlarına yansımaları önlemek için otomatik ayarlama mekanizmasını ortadan kaldırırsa da bu kur artışları başka kanallardan da enflasyona yansıtacak. Bu nedenle enflasyonda işler daha kötüye gideceği beşiyor.

### Enflasyon tahminlerine yine zam geldi

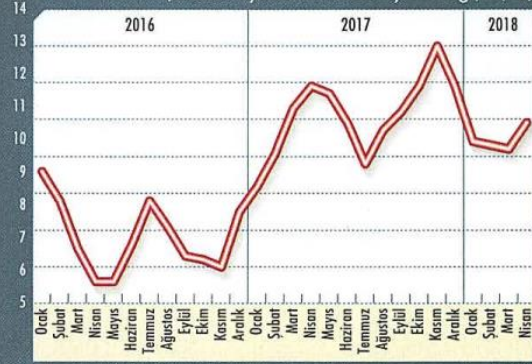
(TCMB'nin eski ve yeni enflasyon tahminleri, %)

Hedefler	2018	2019	2020
<b>Yapıldıkları dönemlere göre tahminler</b>			
Ocak 2016	5,0	-	-
Nisan 2016	5,0	-	-
Temmuz 2016	5,0	-	-
Ekim 2016	5,0	-	-
Ocak 2017	6,0	5,0	-
Nisan 2017	6,4	5,0	-
Temmuz 2017	6,4	5,0	-
Ekim 2017	7,0	6,0	-
Ocak 2018	7,9	6,5	5,0
Nisan 2018	8,4	6,5	5,0

Kaynak: TCMB

### Enflasyon yönünü yukarıya çevirdi

(Tüketici fiyat endeksindeki yıllık değişim, %)



Kaynak: TÜİK

de iyi değildi. Yurt dışından sermaye girişinin yavaşlaması yüzünden döviz kurları üç aydır yükseliş eğilimindeydi. Daha şubat ayı başlarında 3,80 TL olan dolar kuru, biz bu yazıyı yazdığımız sırada 4,70 TL dolayındaydı. Esasında dolar kuru bir ara 4,90 TL'nin üzerine çıkmış ve ancak TCMB'nin yaptığı 300 baz puanlık faiz artışıyla bir miktar gerilemişti. Bu arada piyasadaki gösterge tahvil faizi de yüzde 17 dolayını bulmuştu. Hem döviz kurlarındaki artış hem faizlerdeki yükseliş özel sektörün yatırım ve tüketim harcamalarını düşürme potansiyeli taşıyor ve ekonomideki büyüme açısından hiç iyi görünmüyor.

### SOĞUTMA ZAMANI

Bize kalırsa artık ekonomiyi daha da canlandırmaya değil soğutmaya çalışmak gerekiyor. Tabii bu konuda iyice geç kalmadıysak... 24 Haziran'da yapılacak seçimlerden sonra kurulacak yeni hükümetin bu konuda çaba harcaması şart. 2010 ve 2011 yıllarındaki aşırı ısınmadan sonra hükümet ekonomiyi soğutarak yumuşak iniş yaşanmasını sağlamıştı. Bunu yine başarabiliriz. Ekonomiyi soğutmak yerine daha da ısıtmaya çalışmamız halinde ise ekonomide sert bir iniş yaşayabiliriz. **C**



# BU NASIL ZARAR!

Fabrikaları zarar ettiği gerekçesiyle satılan Türkşeker, 3.8 milyar lira kâr ile sanayi devleri arasında 25. sırada yer aldı. Şeker-İş Başkanı İsa Gök, "18 yıldır altın yumurtlayan tavuğun tüylerini yola yola bu hale getirdiler" dedi

Hükümet şeker fabrikalarını zarar ettiği gerekçesiyle satarken, fabrikaların bağlı olduğu Türkiye Şeker Fabrikaları AŞ (Türkşeker), **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** belirlediği en büyük 100 sanayi kuruluşu içerisinde 25. sırada yer aldı. Türkşeker'in 3.8 milyar lira ile sıralamada yer bulması, fabrikaların kârlılığını bir kez daha ortaya koydu. Şeker-İş Sendikası Başkanı İsa Gök, altın yumurtlayan tavuğun 18 yıldır tüylerinin yoluna bu hale getirildiğine dikkat çekerek, "Bağlı aslana tavşan bile hücum eder" diye bir söz vardır. Elini kolunu bağlayarak bugün özelleştirme kılıcı ile budanan Türkşeker fabrikaları tüm olumsuzluklara rağmen yarattığı istihdam ve katma değerle kamunun önemli üretim kaynaklarıdır" dedi.



MUSTAFA ÇAKIR

## 14 fabrika satıldı

İSO, Türkiye'nin 500 büyük sanayi şirketini geçen hafta içinde açıkladı. En büyük 100 kuruluş içerisinde fabrikaları birer birer özelleştirilen Türkşeker de yer aldı. Hükümet son olarak eleştirilere karşın 14 şeker fabrikasını sattı. Özelleştirme kararına karşın Türkşeker'in kârlılığı ise dikkat çekti. Türkşeker, İSO'nun en büyük 100 kuruluş listesinde 3 milyar 874 milyon lira ile 25. sırada yer aldı. Listenin yayımlanması ile Türkşeker'in zarar etmediği bir kez daha ortaya çıktı. Türkşeker, geçen yıl Ankara Ticaret Odası (ATO) tarafından Ankara'nın "en"leri ödül töreninde "En Köklü 5 Firma" kategorisinde ödüle değer görülmüştü. Ödülü de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan vermişti.



Şeker fabrikalarının özelleştirilmesine karşı yurdun dört bir yanında pancar üreticilerinin katılımıyla eylemler düzenlenmişti. Ancak hükümet eleştirilere karşın 14 şeker fabrikasını sattı.

## Sanayi devlerini solladı

Şeker-İş Sendikası Başkanı İsa Gök, şeker fabrikalarının oluşturduğu önemli istihdam ve Türkiye ekonomisine sağladığı katma değerle bugün aralarında Coca Cola, EnerjiSa, Milangaz, Eti Maden gibi birçok sanayi devini geride bıraktığına dikkat çekti. Buna rağmen şeker fabrikalarının hangi sebeple satıldığını anlamakta zorluk çektiklerini belirten Gök, "Altın yumurtlayan tavuğun 18 yıldır tüylerinin yoluna bu hale getirilmesi çok üzücüdür. Bu fabrikaların bu hale getirilmesinin sorumlusu işçiler değildir" dedi. Gök, Türkşeker'in 2009 yılında Türkiye'nin en büyük 15. sanayi kuruluşu olduğuna, 2017 yılında 10 basamak birden

gerileyerek, 25. sıraya düştüğüne dikkat çekti. Gök, "Niçin? Özelleştirmeler sebebiyle. Fabrikalarımızda yıllardır yapılmayan modernizasyon ve kalifiye eleman ihtiyacının giderilememesine rağmen Türk şeker işçisi milli değerlerine sahip çıkmak adına gerektiğinde bedenini taşın altına koymuş, geçmişte ücret almadan iki saat fazladan mesai yaparak üretimde devamlılığı sağlamıştır" dedi. Gök, yapılması gerekenin Türkşeker'e ait fabrikaların özelleştirilmesinin bir an önce durdurularak gerekli mali destek ve altyapı imkânlarının sağlanması ve Türkiye'nin şeker ihraç eden yıldız bir ülke konumuna gelmesi olduğunu vurguladı. • ANKARA



## Üç ayda bir yeni hükümet biktırdı, sizin sistem daha iyi

**O**RJN Grup Yönetim Kurulu eöbaşkanları Zafer Kursun ve Zafer Yıldırım, Prada'nın CEO'su Patrizio Bertelli'ye İstanbul ziyaretlerinin birinde sunum yaptı:

- İzmir'e 2 milyar liralık yatırımla İstinye Park yapıyoruz. İstanbul'daki tecrübemizle İzmir'deki projemizin çok daha başarılı olmasını sağlayacak adımlar attık. Prada'yı İzmir İstinye Park'a bekliyoruz.
- Zafer Kursun, 86 bin metrekare kapalı alan olacak İzmir İstinye Park'ı Ağustos 2019'da hizmete açacaklarını belirtti.

- Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu projemizi destekliyor. Burada 270 mağaza, 45 restoran olacak.
- Zafer Yıldırım araya girdi:
- İzmir İstinye Park, sadece bulunduğu şehri değil, Aydın, Manisa, Denizli ve Balıkesir'i de kucaklayacak.

Bertelli, geçen hafta Prada'nın Türkiye'yi de kapsayan bölge direktörü Maurizio Ciabatti'yi İstanbul'a gönderdi:

- İzmir İstinye Park için görüşmelere başlayın. Prada'nın o alışveriş merkezinde mağaza açması gerektiğini düşünüyoruz.
- Kursun ve Yıldırım, Ciabatti'ye İzmir'i, yeni alışveriş merkezini anlattı. Ciabatti'ye geçirdi:
- İtalya'da 3 ayda bir yeni hükümetin gündeme gelmesinden, hükümet kurulmamasından bıktık.

Ardından ekledi:

- Türkiye'nin benimsediği sistem daha iyi...
- Ciabatti, 24 Haziran seçimleri ile ilk kez hayata geçecek Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ni kastetince Yıldırım, Avrupa'dan örnek anımsattı:
- Fransa'da da başkanlık sistemi var.



VAHAP  
MUNYAR İLE  
İŞİN SÖZÜ

vmunyar@hurriyet.com.tr

Ciabatti, sürdürdü:

- ABD, Fransa, Türkiye bize model olabilir... Başkanlık, yarı başkanlık, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, bunlar İtalya için düşünülebilir. Mevcut modelimizin iyi olmadığı ortada.

Yıldırım, Maurizio Ciabatti'nin Türkiye'yi örnek gösterdiği sohbeti İzmir İstinye Park projesi için kente giderken yolda paylaşmış, şu yorumu yaptı:

- İtalya'da en son IMF'nin eski Türkiye Masası Şefi Carlo Cottarelli'nin teknokratlar hükümeti kurması da gündeme geldi. Özetle, siyasi istikrar, ekonomik istikrar için çok önemli.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, 16 Nisan 2017 referandumunda yüzde 51,41 düzeyindeki oylarla benimsendi... İlk uygulamasını 24 Haziran seçimleri sonrası yaşayarak göreceğiz... Sistemin "daha iyi" olup olmadığı uygulamada anlaşılır değil mi?



## BODUR, TOBB'UN YÖNETİMİNDE TEK KADIN ÜYE OLABİLİR MİYDİ

TÜRKİYE Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın mitinginin olduğu gün Elazığ'dan Malatya'ya giderken aradı. Telefon sohbetinde sordum:

- Yönetim kurulu üyesi sayısını 21'e çıkardınız, ona rağmen aranızda bir kadın bile almadınız. Örneğin İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclis Başkanı Zeynep Bodur Okyay'ı yönetime alamaz mıydınız?

Hisarcıklıoğlu'nun yanıtı hazırdı:

- Zeynep Hanım'ı TOBB yönetimine alamazdık. Çünkü, TOBB Üst Kurul Delegatesi değildi. TOBB yönetimine girebilmesi için İSO'nun kendisini Üst Kurul Delegatesi olarak seçmesi gerekiyordu.

Ardından TOBB'un İstanbul'daki Basın Danışmanı Murat Oray'dan verileri aldım:

- TOBB'un seçilmiş 1619 Üst Kurul Delegatesi var. Bunların

sadece 17'si kadın. 81 il ve 160 ilçedeki odalarda yönetim kurulu başkanlığına sadece iki kadın seçildi. İzmir Ticaret Borsası ve Erdek Ticaret Odası... 7 kadın ise odalarda meclis başkanı oldu. Meclis başkanlarının hiçbirisi Üst Kurul Delegatesi değil.

Önceki gece İSO Yönetim Kurulu Üyesi Kemal Altar ve Meclis Başkanlık Divanı Üyesi Serdar Urfağlılar'ın şahur buluşmasında İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan'ı yokladım:

Zeynep Bodur Okyay neden TOBB Üst Kurul Delegatesi olmadı? Yanıtıladı:

- Biz başkanları Üst Kurul Delegatesi yapmıyoruz. Ayrıca Zeynep Hanım'ın TOBB yönetim kuruluna ayracak zamanı da pek yok.

TOBB yönetim kuruluna girme şansını yüksek kadın olan Zeynep Bodur Okyay'la ilgili durum bu...

## ATATÜRK HAVALİMANI İÇİN 'HALK ALSIN PARK YAPSIN' DEMİŞTİK

TÜRKİYE İhracatçılar Meclisi (TİM) Başkanı Mehmet Büyükekşi aradı:

- Kasım 2014'te Londra'da yaptığımız sohbeti hatırladınız mı? Yanıtını beklemeden sürdürdü:

- Aster Tekstil'in War The Robe mağazasının açılışı için Londra'ya gittim. Oradaki sohbetimde Atatürk Havalimanı'nın yerinin park olması teklifini gündeme getirmiştim.

Büyükekşi, eşi ile birlikte Regent's Park'ta sabah yürüyüşü yaparken düşüncemiştii:

- Atatürk Havalimanı'ndan boşalacak alanın parka dönüşmesi, İstanbul'u yeşil alan açısından çok rahatlatır.

Otele döndüğünde Aster Tekstil Yönetim Kurulu Başkanı İsmail Kocacı, eski TİM Başkanı Öğüz Satici, İstanbul Hazırgiyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği'nin (İHKİB) o günlerdeki başkanı Hikmet

Tanrıverdi ve Aksan Hukuk Bürosu kurucusu Muhammet Aksan'ın olduğu masada önerisini paylaştı:

- Bir kampanya başlatsak, İstanbul'da yaşayan her vatandaş 10'ar lira verse, biriken parayı ortaya koyup, İstanbullu burayı yeşil alan ilan edilme üzere devletten satın alıyorsa destek etkili olmaz mı? Vatandaş başına düşen miktarı çeşitlendirdi:

- Vatandaş en az 1 lira ile kampanyaya çağırılacak da olur. TİM İstanbul bu kampanyaya katılsın, hedefe varma şansını yükselsin.

Söz konusu sohbeti 21 Kasım 2014'te şu başlıkla yazdım:

- Halk alsın, park yapsın... Büyükekşi, yazımı anımsatıp ekledi: - Cumhurbaşkanımızın Atatürk Havalimanı'nın yerini 'Millet Bahçesi' olarak ilan etmesi ne kadar iyi oldu değil mi?



## Toyota'yı C-HR uçurdu

**TOYOTA** Türkiye, Türkiye'nin ilk hibrit ve crossover modeli Toyota C-HR'in büyük katkısıyla üretimden satışlar bazında 2016 yılına göre yüzde 60 artış gerçekleştirdi.

**İstanbul Sanayi Odası** (ISO) tarafından hazırlanan Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu (ISO 500) 2017 Araştırmasında bir önceki yıla göre üç basamak birden yükselerek üçüncü sırada yer alan Toyota Türkiye, üretim ve ihracatta önemli artış ve rekorlara imza attı. Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında geçen yıl 6. sırada bulunan Toyota Türkiye'nin, sürpriz bir çıkışla üçüncülüğe yükselmesinde Türkiye'nin ilk hibrit ve crossover modeli Toyota C-HR'in büyük katkısının büyük olduğu görülüyor.

Toyota Türkiye, 2016'ya göre üretimden satışlar bazında yüzde 60 artış gerçekleştirdi.

Şirket, 2017 yılında, bugüne kadarki en yüksek üretim ve ihracat rakamını yakaladı. 2016 yılında 154 bin üretim yapan şirket, 2017'de bu rakamı 280 bine çıkartarak yüzde 81'lik artış sağladı. 2016'da 116 bin ihracat yapan şirket bir sonraki yıl ihracat adedini 244 bin ile yüzde 110 artırarak bir rekora imza attı. Toyota, Türkiye'nin ilk hibrit ve crossover modeli C-HR'in büyük katkısıyla üretim ve ihracatta önemli artış ve rekorlar kıldı. Kasım 2016'da 400 milyon avro yatırım ile Türkiye'nin ilk hibrit ve crossover modeli C-HR'in üretimine başlayan Toyota Otomotiv Sanayi, Türkiye'deki toplam yatırım tutamını 1,8 milyon avroya çıkarmıştı.

Yeni modeli C-HR'in etkisiyle halen yaklaşık 100 ülkeye ihracat gerçekleştiren şirket, 2018 yılında da geçen yılki üretim/ihracat performansına ulaşmayı planlıyor.

### ÜRETİMDEKİ HİBRİT C-HR ORANI YÜZDE 75'E ÇIKTI

Geçen yılın ilk dört ayında 59 bin 753 adet C-HR, 33 bin 583 adet ise C-HR hibrit modeli üreten Toyota Türkiye, bu yılın ilk dört ayında da 70 bin 250 adet C-HR, 52 bin 952 adet ise C-HR hibrit üretimini gerçekleştirdi. Böylece C-HR üretimi içinde hibrit C-HR oranı yüzde 75'e çıktı. Geçen yıl 180 bin 234 adet C-HR ihracatı gerçekleştiren şirket, bu yıl ise 190 bin 181 adet ihracat yapmayı hedefliyor.

### "ÜLKE EKONOMİSİNE KATMA DEĞER SAĞLAMAYA DEVAM EDECEĞİZ"

Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye Genel Müdürü ve Üst Yöneticisi (CEO) Hiroshi Kato, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye olarak, geçen yıla göre ISO 500'de 3. sıra yükselip Türkiye'nin 3'üncü büyük sanayi kuruluşu olmalarında Toyota C-HR modelinin büyük katkısının bulunduğunu belirtti.

Kato, 2017 yılında 281 bin adet üretim ve 100 ülkeye yaptıkları 244 bin adet ihracatla bugüne kadarki en yüksek üretim ve ihracatı gerçekleştirdiklerini aktararak, şöyle devam etti: "Türkiye'nin ilk hibrit ve SUV modeli Toyota C-HR ile üretim ve ihracatta önemli artış ve rekorlara imza attık. ISO 500 2017 listesinde üretimde satışlar bazında 17,8 milyar lira ile bir önceki yıla göre yüzde 60 artış gerçekleştirdik. Toyota C-HR, Türk otomotiv endüstrisinin 2017 yılındaki başarılı performansına da büyük katkı sağladı."

2017 yılında toplam binek otomobil üretiminin yüzde 25'ini Sakarya'daki üretim tesislerinde gerçekleştirdiklerini vurgulayan Kato, "Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye olarak toplamda 1,8 milyar avroya ulaşan yatırım tutamımız ve 5 bini aşkın çalışmamızla 2018 yılında da geçen yılki üretim ve ihracat performansına ulaşarak ülke ekonomisine katma değer sağlamaya devam edeceğiz." ifadelerini kullandı.



## Dünyada neler oluyor



### ERKİN ŞAHİNÖZ

erkin.sahinoz@paradergi.com.tr

*Merkez Bankası, hep piyasanın gerisinde kalıyor. Proaktif olması gereken yerde reaktif davranıyor. Oysa ondan parmakları sıkılmış bir el değil, gerçek anlamda bir yumruk bekliyoruz ki kur krizini aşabilelim...*

## Sıkı bir yumruk atmalı

### Merkez kontrolü kaybetti mi?

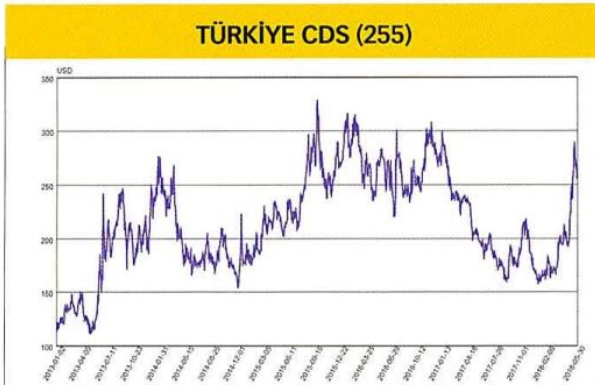
Lütfen bitişikteki iki grafiğe bakınız. Birincisinde, reel sektör ve bireylerin bankacılık sektöründe tuttuğu döviz mevduat stoku bulunuyor. Buna göre, 25 Mayıs ile biten haftada yerliler toplam 2.1 milyar dolar büyüklüğünde yeni döviz alımı yapmış. Şimdi ikincisine bakalım. Gördüğümüz tabloda da bu alımın kompozisyonu bulunuyor. Çok işledim, düzenli takip eden okurlarım hatırlayacaktır. Reel sektörün (tüzel kişiler) nette 223 milyar dolar büyüklüğünde döviz borcu bulunuyor. Dolayısıyla reel sektörden döviz talebi gelmesi normal karşılanmalı. Borç servisi yapıyorlar. Bireylerin ise döviz borcu bulunmuyor. Döviz alıyorlarsa, kur daha da yukarı gidecek beklentisiyle spekülatif olarak alıyorlardır. Gelin 2.1 milyar dolar büyüklüğünde döviz alımının yapıldığı haftanın detaylarına bakalım. Nette döviz borcu olan tüzel kişilerden 0.6 milyar dolarlık alım gelmiş. Nette döviz fazlası olan bireyler ise 1.5 milyar dolarlık alım yapmış. Burada bir detay daha verelim. Durumun vahameti daha net anlaşılacaktır. Bireylerin böylesine güçlü döviz alımı yaptığı haftanın dolar kuru ortalaması 4.65. Bir ülkenin para politikasını yöneten Merkez Bankası için bu tablo acı verici olmalıdır. Vatandaş 4.65'ten bile panikle döviz



almaya yönelen bir ekosistem yaratılmıştır. Yetkililer bunu iyi düşünmelidir. Görünüm iyi değildir.

### Merkez nerede yetersiz kalıyor?

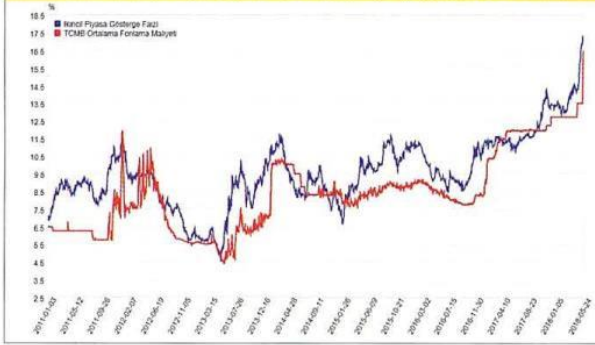
Piyasanın gerisinde kalıyor hep, proaktif olması gereken yerde reaktif davranıyor. Önceki haftaki olağanüstü toplantıda 3 puanlık faiz artırımı yaparak fonlama faizini yüzde 16.5'a çekti. Yerde bir adımdı ama yetersizdi. Piyasa faizi yüzde 17.5 iken piyasa 3 puanlık artırıma da şaşı baktı. Bitişikte görülüyor her iki







## MERKEZİN FONLAMA FAİZİ VE PİYASA FAİZİ



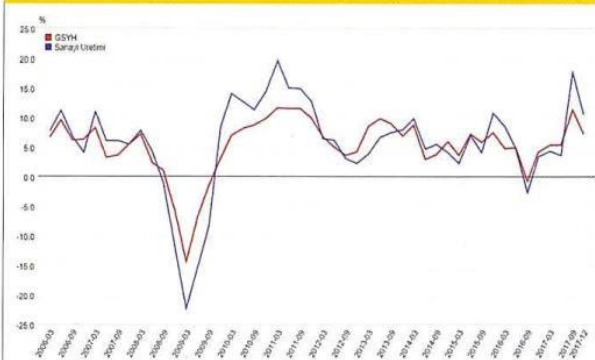
faiz de... Buna ilave olarak bu hafta başında para politikasında sadeleştirme de yaptı Merkez. Üstelik faiz oranını 1.5 puan kadar daha artırdığı bir alan yarattı kendisine. Ama yetmiyor ve yaşanan son kur şoku ekonomiyi her geçen gün resesyona (ekonomik küçülme) sürüklüyor.

### Bu kadar çabuk mu?

Evet, bu kadar çabuk... Geçmiş tecrübelerle öğrendik ki Türkiye'de kur yükselişinin maliyeti faiz yükselişinin maliyetinden çok daha fazla. Türkiye ekonomisinde GSYH büyümesinin en iyi öncü göstergesi sanayi üretimidir. Sanayi üretiminin en iyi öncü göstergesi de **Istanbul Sanayi Odası** Türkiye PMI imalat endeksidir. Endeksin 50.0 eşik değerinin üzerinde olması büyüme olduğu anlamına gelir. Altı ise küçülmeye işaret eder. Endeks, Nisan ayında daralma bölgesine



## GSYH VE SANAYİ ÜRETİMİ



## BANKALARDAKİ DÖVİZ MEVDUATLARI

Türkiye: Bankacılık Sektörü Döviz Mevduat Hesapları

2005-12-30 to 2018-05-25 (haftalık)

Başlık	2018-04-13	2018-04-20	2018-04-27	2018-05-04	2018-05-11	2018-05-18	2018-05-25
1 K.M.D.T.H. ve Super Döviz Hesapları	643	648	632	621	611	605	599
2 € (döviz üyesi)	626	624	620	618	615	612	611
3 Döviz Tesvüt Hesapları	191.025	191.555	196.978	194.235	194.351	192.495	194.666
4 Yurtiçi	165.816	167.189	167.897	165.037	165.248	163.365	165.082
5 Bankalararası	6.678	7.053	7.118	7.799	6.522	6.455	6.446
6 Diğer	159.137	159.145	160.560	157.238	158.724	156.910	159.036
7 Çerçeve Kilitler	89.248	89.522	89.267	87.881	87.964	87.002	88.072
8 Dolar (\$)	59.172	59.365	59.131	58.155	58.265	57.006	59.251
9 Euro (€)	22.756	22.866	23.173	23.116	23.163	23.231	23.359
10 Euro - Dolar Karşılığı	28.059	28.109	28.068	27.745	27.631	27.367	27.270
11 Diğer - Dolar Karşılığı	2.815	2.845	2.865	2.879	2.864	2.825	2.839
12 Tazele Kilitler	69.889	70.623	71.313	69.257	70.761	69.818	70.484
13 Dolar (\$)	41.389	41.682	41.935	40.833	41.647	40.822	41.383
14 Euro (€)	22.498	22.896	23.705	23.132	23.799	23.980	24.251
15 Euro - Dolar Karşılığı	27.745	28.187	28.731	27.663	28.365	28.200	28.337
16 Diğer - Dolar Karşılığı	754	752	744	759	746	734	741
17 Yurtiçi	29.209	29.364	29.262	29.199	29.104	29.130	29.085
18 Toplam	195.672	197.212	197.612	194.857	194.962	193.100	195.265
19 Memo:							
20 Yurtiçi (Bankacılık dışı)	165.318	166.871	167.170	163.753	165.079	163.234	165.075

geçmişti. Mayıs ayında ise 46.4'e geriledi. Grafiği bitişikte bulunuyor. Bu değer 2008-2009 krizinden sonra gerçekleşmiş en kötü değer. Şakası yok bunun. Türkiye son kur şokunu sindiremedi. Merkez Bankası'nın 7 Haziran toplantısını bekleyecek kadar bile lüksü yok. 1.5 puan daha artırım gerekiyor. Bunu yazarken elbette üzülüyoruz, ekonomiye bir yandan da faiz şoku uyguluyoruz. Aşında bu ehveni şer tercihidir. Bir başka ifadeyle, konuştuğumuz diğerine kıyasla zarar bakımından daha hafif olanın seçimidir.

Teşbihle bitirelim. Boks eğitmeni dikkatle dinleyen adaylara bakıyordu. "Yumruk" dedi, "Parmakları sıkılmış bir el değildir. Yumruk, bileklerdir, omuzlardır, beldir, göğüstür, bacaklardır. Yumruk, bütün gövdedir. Bütün gövdenin hedefe odaklanmış enerjisidir. Bunu yapamazsanız vurdüğünüz yumruk etkisizdir." Merkez Bankası'ndan parmakları sıkılmış bir el değil, gerçek anlamda bir yumruk bekliyoruz ki şu kur krizini aşabilelim.

### Kur gerilerse en fazla kaç kadar geriler?

Merkez reeskont kredilerinde kur sabitlemesi yapmıştı. Haliliye 4.20 ile kurda tabanı çizmiş oldu. Teknik olarak da 4.25-4.30 bölgesi güçlü destek. Seçim öncesi en iyi senaryoda kurun gerileyebileceği düzeyler maalesef ki 4.20-4.30 aralığıdır.

### Dış piyasalar neden karışıyor?

İtalya ve Almanya menşeli. Trump'ın getirdiği vergiler de cabası. Dış dünyayı haftaya detaylı işleyeceğim.

## TÜRKİYE PMI İMALAT ENDEKSİ





# Hedefi 1 milyar dolarlık ihracat

**İSTANBUL** Altın Rafinerisi (İAR) 22 yıllık bir geçmişe sahip. Başta altın olmak üzere değerli metal rafinasyon sektöründe faaliyet gösteriyor. Dünyada, London Bullion Association (LBMA) tarafından akredite edilmiş, ürettiği altınlar herhangi bir kontrole tabi tutulmaksızın dünyanın dört bir tarafındaki merkez bankaları ve bankalar gibi kurumlar tarafından kabul gören 68 adet "Good Delivery List" iyi rafineriler listesine girmiş firma bulunuyor. İstanbul Altın Rafinerisi de bunlardan biri. Hatta kapasite açısından ilk 10 içinde. Merkezi New York'taki dünyanın en büyük vadeli altın borsası COMEX'e ürünleri kabul edilen ilk ve tek Türk rafinerisi.

İAR, **İstanbul Sanayi Odası**'nın geçen hafta açıkladığı **ISO 500** Listesi'nde de 16'cı sırada yer aldı. 2017 verilerine göre, İAR'ın üretimden satışları 6.2 milyar TL, net satışları ise 9.1 milyar TL oldu. CEO'su Ayşen Esen, ürünlerinin, başta altın olmak üzere değerli



metaller olduğundan fiyatı dünyada gelişen jeopolitik olaylardan fazlasıyla etkilendiğini belirtiyor ve "Değişen fiyatlar ürüne olan talebi de değişken kılıyor. Geçtiğimiz üç yılda 500 milyon ile 1.5 milyar dolar arası ihracat gerçekleştirdik. Türkiye ihracat listesinde yedinci sıradayız" diyor. İhracatın toplam



Ayşen Esen

ciro içindeki payının yüzde 60-70 seviyesinde olduğunu belirten Esen, "Hedefimiz önümüzdeki yıllarda da toplam cironun yüzde 50 ve üstünü ihracattan elde etmek ve pazarlarımızı çeşitlendirmek" diyor. Esen 2018 hedefleriyle ilgili olarak "2018 yılının ilk dört ayında geçen sene gerçekleştirdiğimiz yıllık ihracat rakamına ulaşmayı hedeflemiştik. Yıllık bazda ise milyar doları aşmak hedefimiz var" diyor.



# Sanayide göz kamaştırıcı büyüme

**İSTANBUL Sanayi Odası'nın (İSO)** 1968 yılından bu yana aralıksız gerçekleştirdiği ve sektör için en değerli verileri oluşturan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu - 2017" araştırmasının sonuçları açıklandı. İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan** tarafından açıklanan araştırmaya göre, 2017'de sanayinin zirvesinde 51.1 milyar TL'lik üretimden satışları ile yine Tüpraş yer aldı. **İSO 500**'ün üretimden satışlarının 2016'da yüzde 6.7'sini gerçekleştiren firma 2017'de bu oranı yüzde 7.8'e yükseltti. Ford Otomotiv 22.7 milyar TL'lik üretimden satışlarıyla ikinciliğini korurken, üçüncü üç basamak birden yükselen Toyota Otomotiv oldu.

**İSO 500**'ün üretimden satışları 2017'de yüzde 33.2 artışla 490 milyar TL'den 653 milyar TL'ye çıkarak yüksek bir büyüme performansı gösterdi. Büyüme oranı son 13 yılın en yüksek büyümesi olarak dikkat çekti. **İSO 500**'ün ihracatı ise yüzde 17 büyüyerek 64.5 milyar dolara yükseldi. Bu rakam Türkiye ihracatının yüzde 41.1'ini ve sanayi ihracatının yüzde 42.8'ini oluşturuyor. Ağırlıklı olarak otomotiv ve demir çelik şirketlerinin yer aldığı **İSO 500** Büyük'ün ilk 10 şirketinin toplam üretimden satışlar içinden aldığı pay 2016 yılında yüzde 25 iken, 2017



yılında yüzde 26.7'ye yükseldi. Bahçivan, basın toplantısında şu değerlendirmeyi yaptı: "Araştırmamızın bu sene 50. yılını kutluyoruz. Bu değerli çalışmamız, sanayimizin geçen yılın son çeyreğinden bu yana içine girdiği yatırım eğilimi ve motivasyonunun bir an önce realize edilmesi gerçeğini ortaya koydu. 2017 yılında alınmış olan yatırım

teşvik belgelerindeki artıştan da yatırım noktasındaki bu güçlü istek ve arzuyu açıkça görmekteyiz. 2017 yılında ekonomiye büyük bir dinamizm ve büyümeye katkı getiren Kredi Garanti Fonu'nun önümüzdeki günlerde revizyona tabii tutularak nitelikli sanayi yatırımları için ihtiyacımız olan yeni bir can suyuna dönüşeceğine inanıyoruz."



## İSO 500'ün ilk 10'u (milyar TL)

TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri	51.1
Ford Otomotiv Sanayi	22.6
Toyota Otomotiv	17.8
TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası	15.9
Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları	15.6
Arçelik	12.5
İskenderun Demir ve Çelik	10.6
Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları	9.9
İçdaş Çelik Enerji Tersane	9.3
Hyundai Assan Otomotiv	8.3





# Kefir savaşları

Market raflarındaki kefir ürünlerinin sayısı her geçen gün artıyor. Markalar, farkındalığı ve tüketimi artan kefir pazarından daha fazla pay alabilmek için laktozsuz ve meyveli gibi farklı ürünlerin yanı sıra çocuklar için ufak ambalajlar üreterek rekabette öne geçmeye çalışıyor

**M**aya, kültür ve doğal koruyucu pazarı 500 milyon lirayı aştı. Özellikle kefire olan ilgi gün geçtikçe artıyor. Birkaç yıl öncesine kadar 2-3 marka paketlenmiş kefir üretimi yaparken şimdilerde 10'a yakın markanın ürünleri raflarda bulunuyor. Meyveli ve laktozsuz gibi ürünler de pazarın her yıl çift haneli olarak hızlı büyümesine yardımcı oluyor.

Değişen yaşam tarzı ve beslenme düzeni, daha sağlıklı beslenmeye destek olan fonksiyonel süt ürünlerine olan ihtiyacı da ilgiyi de artırdı. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de fermente ürünlerin tüketiminde artış gözleniyor. İnternette her ay ortalama 200 bin kefir araması

yapılıyor. Ayrana benzeyen tadıyla Türk damak tadına uygun olan kefir piyasası da böylece gittikçe kızışıyor.

## Hızlı tüketim % 14 büyüdü

Nielsen Perakende Paneli verilerine göre Hızlı Tüketim Ürünleri pazarı (FMCG), 2017'de yüzde 14 oranında bir ciro büyümesini kaydetti. İyi ve sağlıklı yaşam trendinin hızlı tüketim ürünleri üzerinde etkisi olduğunu belirten Nielsen Türkiye Genel Müdürü Didem Şekerel Erdoğan, bu büyümede 2016 yılında olduğu gibi, 2017'de de kefir ve probiyotik/meyveli yoğurt kategorileri pazar ortalamasının oldukça üzerinde hacimsel büyüme göstermesinin yardımcı olduğunu söyledi.

Kefirin tercih edilmesindeki en önemli sebepler arasında; zayıflamaya, Ramazan ayında oluşan hazımsızlık ve kabızlık gibi sindirim problemlerine faydası sayılabilir.



## 2 milyon eve girdi hedefi 5'e çıkardı

**TÜRKİYE'DE** 2005'ten itibaren ilk kez kefir ambalajlayıp satışa sunan Altıncılık'ın Başkanı Kemal Altıncılık, geçtiğimiz ay laktoz intoleransına karşı laktozsuz kefir ve ayran ürünlerini de sunduklarını söyledi. Ayrıca sade ve light kefir ürünleriyle her yaş grubunun tüketebileceği meyveli

kefir grubunu da ürün gamına katan Altıncılık, pazar liderliğini korudu. 10 milyon TL'lik yatırımla laktozsuz kefir ve ayran üretimi başlatan Altıncılık, satışlarını yüzde 20 artırarak 2 milyon eve girmeyi başardı. 2 bin tonluk kefir pazarının yüzde 70'ini elinde bulunduran, 120 milyon TL ciroya sa-

hip şirket, 2018 sonunda 5 milyon eve girmeyi hedefliyor. 20 binden fazla noktaya ürünlerini müşterileriyle buluşturduklarını belirten Altıncılık, yüzde 25 gibi yüksek bir büyüme hedefi koyduklarını, **İstanbul Sanayi Odası**'nın 2. 'En Büyük 500 Firma' listesine girmek istediklerini dile getirdi.



## 5 haneden 1'i mutlaka kefir içiyor

**300'DEN** fazla ürünle her gün milyonlarca tüketicilere ulaşan Pinar markası da geçtiğimiz Nisan'da kefir pazarına girdi. Çocuklar için 200 mililitre ve aile boyu tüketime uygun 1 litre şişesinde lanse edildi. Sade, çilekli, orman

meyveli, kayısı olmak üzere 4 farklı lezzette sunuldu. Pazarın son 2 yıldır çift haneli büyüdüğünü belirten Pinar Süt Pazarlama Direktörü Serpil Veral, "Artık her 5 haneden biri kefir tüketiyor ve tüketen hane sayısı da her geçen gün artıyor" dedi. Veral,

pazarda çok yeni olmalarına rağmen yaygın dağıtım ağı sayesinde önümüzdeki dönemde tüketicilerin hayatına daha fazla gireceklerini söyledi.



## Pazarın % 15'i bizde, ihracatı artıracacağız

**SIKLIKLA** ithal ürünlerin yer aldığı maya, kültür, doğal koruyucuların oluşturduğu pazarın yüzde 15'ine hakim olan Maysa Gıda, yıllık 47 milyon TL'lik ciroya sahip. Kısa süre önce çıktığı 'Evde' markası çatısı altında probiyotik yoğurt, peynir, kefir, çikolata ve ekme gibi geniş skalada ürün yelpazesini müşterilerine sundu. "Evde yapılacak ürünlerin oluşturduğu pazarın en büyük oyuncusu olmaya aday" diyen Maysa Gıda Genel Müdürü Nurdan Baloğlu, "Şu an Orta Doğu, Balkan ülkeleri ve Rusya'ya ihracat yapılmasına karşın farklı coğrafyalara da ürünleri ihraç etme çalışmalarımız sürüyor" dedi. Baloğlu, "Sağlıklı ve mutlu bağırsaklar için probiyotik şart. Vücut ağırlığı, kan şekeri ve insülin direnci gibi

sağlığımızı etkileyen faktörlerde probiyotikler önemli rol oynuyor. Sindirim problemlerinin önüne geçiyor" ifadelerini kullandı.



Nurdan Baloğlu



## OTOMOTİVDE EN BÜYÜK YİNE FORD OTOSAN

FORD Otosan, **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** yarım asrı deviren ve sanayi sektörünün en değerli verilerini oluşturan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına göre 2017 yılında üretimden satışlarda 22,7 milyar liralık geliriyle Türkiye

otomotiv sektörünün en büyük sanayi kuruluşu oldu. Son 7 yıldır üst üste otomotiv sektörünün, 3 yıldır da Türkiye'nin ihracat şampiyonu olmayı sürdüren Ford Otosan, **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2017" araş-

tırmasının sonuçlarına göre 22,7 milyar liralık üretimden satışları ile otomotiv sektöründe "Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu" unvanını almaya hak kazandı. Üretim, ihracat, toplam satış adetleri ve gelirlerinde tarihin en yüksek seviyesine ulaştı.



# ISO 500'ün yaklaşık %10'u yenilendi

İSTANBUL (AA) - İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) hazırladığı "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2017 Araştırması"na göre, geçen yıl 46 şirketin ISO 500'e ilk kez girmesiyle listenin yaklaşık yüzde 10'u yenilenmiş oldu. İSO'nun "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu Araştırması"ndan derlenen bilgilere göre, 2016 listesinde yer almayan 46 şirket, geçen yıl ilk 500'e girmeyi başardı. Listeye yeni giren 46 şirketin, 25'i ISO İkinci 500'den yükselen, 21'i de ISO 1.000 dışından gelen şirketlerden oluştu. Bu arada, geçen yıl isminin açıklanmasını isteyen şirket sayısı 24 olarak gerçekleşti.

## Listede en fazla düşüş yaşayan şirketler

ISO 500 çalışmasına göre, 2017'de sıralamada en fazla düşüş kaydeden şirket 246 basamak gerilemeyle Stackpole International Otomotiv Ürünleri Ltd. Şti. oldu. 219. sıradan 465. sıraya gerileyen Stackpole International Otomotiv Ürünleri'ni, 212 sıra düşüş kaydeden Şa-Ra Enerji İnşaat Tic. ve San. AŞ, 197 basamak düşen Umran Çelik Boru Sanayii AŞ ve 187 sıra gerileyen Trakya Yenişehir Cam Sanayii AŞ izledi.

## Sıralamada yerini koruyanlar

Türkiye Petrol Rafinerileri AŞ (TÜPRAŞ), 2016'da olduğu gibi geçen yıl da listenin zirvesindeki yerini korudu. Sıralamada yerini koruyan diğer şirketler 2'nci olan Ford Otomotiv Sanayi AŞ, 9'uncu sıradaki İçdaş Çelik Enerji Tersane ve Ulaşım Sanayi AŞ ve 20'nci sıradaki Aselsan Elektronik San. ve Tic. AŞ olarak kayıtlara geçti.

Banvit Bandırma Vitaminli Yem Sanayi



AŞ, Autoliv Cankor Otomotiv Emniyet Sistemleri San. ve Tic. AŞ, Kılıç Deniz Ürünleri Üretimi İhr. İth. ve Tic. AŞ, Gürteks İplik San. ve Tic. AŞ ve Kalde Klima Orta Basınç Fittings ve Valf Sanayi AŞ de sıralamada yerini koruyan diğer şirketler oldu.

## Listenin ilk 5'inde 4 otomotiv devi yer aldı

Araştırmaya göre, ilk 10 şirket arasında yer alan 5 otomotiv şirketi listeye damgasını vurdu. Listede 2'nci sırada Ford Otomotiv, 3'üncü sırada bir önceki yıla göre 3 basamak yükselen Toyota Otomotiv Sanayi Türkiye AŞ bulunuyor. TOFAŞ Türk Otomobil Fabrikası AŞ ve Oyak-Renault Otomobil Fabrikaları AŞ, 2017'de bir

önceki yıla kıyasla birer basamak gerileyerek 4'üncü ve 5'inci, Hyundai Assan Otomotiv San. ve Tic. AŞ de 10'uncu sırada yer aldı.

Öte yandan, ISO 500 listesinin ilk 3'ünde 2 Koç Topluluğu şirketi bulunuyor.

## TMSF'deki şirketler de ISO 500'de

Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) darbe girişimine ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilen şirketlerden İstikbal Mobilya, Küçükbay Yağ ve Deterjan, Aynes Gıda, Boyteks Tekstil, Naksan Plastik, Boyçelik Metal, HES Hacılar Elektrik ve Form Sünger'in de aralarında bulunduğu bazı şirketler de ISO 500'de yer aldı.



# Otomotiv sektörünün yıldızı Ford

Türk otomotiv sanayiinin öncü şirketi Ford Otosan, **Istanbul Sanayi Odası**'nın "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu" araştırmasına göre 2017 yılında üretimden satışlarda 22.7 milyar liralık geliriyle Türkiye otomotiv sektörünün en büyük sanayi kuruluşu oldu

## EKONOMİ SERVİSİ

Son 7 yıldır üst üste otomotiv sektörünün, 3 yıldır da Türkiye'nin ihracat şampiyonu olmayı sürdüren Ford Otosan, **Istanbul Sanayi Odası**'nın (İSO) yarım asrı deviren ve sanayi sektörünün en değerli verilerini oluşturan "Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2017" araştırmasının sonuçlarına göre 22.7 milyar liralık üretimden satışları ile otomotiv sektöründe "Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu" unvanını almaya hak kazandı.

Türkiye'de geçen yıl 116 bin 247 adet satışla yüzde 11.9 pazar payı elde eden ve ticari araç pazarındaki geleneksel liderliğini yüzde 30.3'e yükselen pazar payıyla sürdüren Ford Otosan'ın 2017 yılında toplam satış gelirleri bir önceki yıla göre yüzde 39'luk artışla 25 milyar 341 milyon TL'ye yükseldi. Ford Otosan ayrıca, üretim, ihracat, toplam satış adetleri ile satış gelirleri, faaliyet karı, VAFÖK, vergi öncesi kâr ve net kâr kalemlerinde de tarihinin en yüksek seviyesine ulaştı. Ford Otosan'ın üretimi 2017'de,



yüzde 12 artışla 373 bin 7 adede yükseldi ve kapasite kullanım oranı yüzde 88'e ulaştı.

## Türkiye otomotiv sanayiinin itici gücü

Otomotiv ve taşımacılık teknolojilerinin geleceğinde söz sahibi olmak için yüksek Ar-Ge ve mühendislik gücüyle çalışmalarını sürdürdüklerini belirten Ford Otosan Genel

Müdürü Haydar Yenigün, yaptığı değerlendirmede şunları söyledi: "Türkiye otomotiv sektörünün ihracat ve istihdam lideri olarak, geçtiğimiz yıl gerek üretim gerekse de satış ve ihracat alanında önemli rekorlar kırdık. Son 7 yıldır üst üste Türkiye otomotiv sektörünün, 3 yıldır da ülkemizin ihracat şampiyonu olmayı sürdürüyoruz. Geçen yıl 52 Milyon Dolarlık kapasite yatırımı

açıklamıştık. 2018 Eylül itibarıyla de toplam üretim kapasitemizi 455 bin adede çıkarmış olacağız. Geçtiğimiz yıl hem kapasitemizi artırdık, ama en önemlisi de fabrikalarımızda kapasite kullanımını 8 puan artırdık. Kapasite kullanım oranımız tüm fabrikalarımızın/hatlarımızın toplamında %80'den %88'e yükseldi.

"Ford Otosan olarak sektörde üretim hatlarımızın sayısı konusunda da lideriz; 4 üretim hatımızdan biri olan Eskişehir İnönü Fabrikamızda Ford Trucks ve Ecotorq motorlarının üretimi, Kocaeli Yeniköy Fabrikamızda Courier, Kocaeli Gölcük Fabrikamızdaki üretim hatlarımızda Transit ve Custom üreti-

mini gerçekleştiriyoruz. Türkiye'nin sanayi gelişiminin en büyük destekçilerinden biri olmaktan dolayı gururluyuz."





**Yerli ve yeni makine teçizat kredi faiz desteği, makinecileri sevindirdi. Ege Bölgesi Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, "Destekle bir taşla iki kuş vurulacak" diye konuştu.**



# Yerli makineye destek sevinci

Yerli makine alan KOBİ'ye faizsiz kredi desteği makinecilerin de yüzünü güldürdü. Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, KOSGEB tarafından başlatılan destek sayesinde bir taşla iki kuş vurulacağını söyledi. Yorgancılar, "450 milyon liralık kredi hacmi oluşturan programla firma başına 300 bin liraya kadar faiz desteği sunuldu. Böylelikle hükümetin reel sektörü desteklemek üzere attığı adımlara bir yenisi eklendi. Bu destek hem KOBİ'lerimizin finansman teminini kolaylaştıracak hem de yerli üreticimizin yüzünü güldürecek" dedi.

## POZİTİF KATKI

Döviz kurlarındaki hareketlilik ve küresel denge-



**Ender Yorgancılar**

lerde belirsizliğin olduğu bir ortamda bu desteğin KOBİ'lere ve piyasaya pozitif katkı sunacağını kaydeden Yorgancılar, "Reel sektöre verilen destek ekonomiye en az inşaat sektörü kadar zincirleme katkı koyar. Bu gerçeği hem EBSO'nun İlk 100 Firma analizinde, hem de **İstanbul Sanayi Odası**'nın 500 Büyük Firma analizinde çok net gördük" değerlendirmesinde bulundu.

## İhracata büyük katkı verir

■ Denizli Sanayi Odası Başkanı Müjdat Keçeci de sanayide kullanılan makinelerin çoğunun ithal olduğunu belirterek, makine sektörünün güçlenmesinin cari acığın azalmasına kadar uzanan bir etki yapacağını aktardı. Aydın Sanayi Odası Başkanı Mehmet Yunus Şahin ise bu desteğin reel ekonomiye can vereceğini dile getirerek, "Bu destekle zaten iyi seviyede olan yerli makine sektörümüz daha iyi konuma gelecek" dedi. Destekle sanayicilerin teçizatları yenileme fırsatı bulacağına da vurgu yapıldı.